

روزنامہ وقایع عدليہ

محمد گلشن

یکی از وسایلی که مردم ما را با تمدن و تربیت جدید آشنا کرد، نشر جزایدی بود که به وسیله مردان کارآموزه، کارگران، بلندهمت، و بلندنظر انتشار یافت.

سالهای اولیه سلطنت ناصرالدین شاه
قاجار برای ملت و فرهنگ ما از چند نظر حائز
اهمیت و در خور رسیدگی دقیق است. در آن
سالها مردان بزرگ همچون میرزا تقی خان
فراهانی «امیرکبیر»، میرزا حسین خان سپهسالار
قزوینی، میرزا یوسف خان مستشارالدوله، میرزا
آفغان کرمائی که در فرهنگ ما چهره کردند
و همیک به سهم خود دست به اصلاحات

کارهایی زندگ که در جای خود راهگشای زمینه‌های کارها و اندیشه شگرفی در جامعه آن روز ایران بود. گامهای جدی و مهمی که هریک در زمینه شناخت ایرانی و فرهنگ و قومیت ایرانی برداشتند، راهنمای دور و درازی در فرهنگ ما بود و خواهد بود. یکی از کارهای مهم این افراد همانا کار مثبت و جدی بی بود که برای چاپ و نشر روزنامه در جامعه خمود آن روز ایران برداشتند.

میرزا تقی خان فراهانی دست به انتشار روزنامه‌چه دارالخلافه زد که به وقایع اتفاقیه سامیردار شد. میرزا حسین خان سپهسالار تزویینی چون به مقام وزارت عدلیه اعظم و چند وزارت‌خانه دیگر رسید. برای هریک روزنامه‌ای منتشر کرد مانند روزنامه علمی، روزنامه نظامی، روزنامه مریخ، روزنامه وطن / La Patrie و روزنامه وقایع عدلیه که در این و شنیده منظور نظر با است. این روشن است که میرزا حسین خان سپهسالار چون مقام مهمی در شور به عهده گرفت نشر یک روزنامه چون روزنامه وقایع اتفاقیه ۱۰ برای اصلاحات جدی وسیعی که در پیش داشت کافی ندانست. «همین علت سعی کرد برای هر وزارت‌خانه‌ای به عهده دار مقام آن بود روزنامه‌ای منتشر کند و رای اینکه روزنامه‌ای که در ایران منتشر شود حامیت روزنامه‌های کشورهای متعدد را

فَلَمْ يَعْلَمْ
تَالِقُول

مُهْنَجٌ فِي مَكَانٍ مُّكَبَّلٍ

کوچک شد و باید این کار را با خود میگذاشته باشد

صفحة اول نخستین شماره و تاریخ عدالت

۲ و ۳ در بردارنده متن روزنامه است به اندازه ۲۱×۳۴ است که در تاریخ بالا به چاپ رسیده است. اولین سرمقاله اولین شماره آنگونه که گذشت آن در این نوشته آمده بدين گونه آغاز شده است که متن کامل آن را در زیر مطالعه می فرمایید.

متن اولین شماره و قایع عدله
از آنجا که رأی جهان آرای مبارک اعلیحضرت اقدس همایون شاهنشاه جمیع خلده‌الله ملکه و سلطانه، همواره بر دادگستری و رعیت پروری و تربیت ملت و آبادی مملکت بوده، پیوسته افکار ایکار عالیه ملوکانه صرف ابداع و استحکام اسباب ترقیه و ترقی کافه مردمان می شد و به واسطه قوانین شریفه عامة رعایا و برایا را بهره مند می فرمودند. میل خاطر اقدس همایونی برآن شد که بر تربیت و آسایش رعیت و نظم ملک و ملت چنانکه باید و شاید بیفزایند و روشهای ناشایسته را که مخالف عدالت و حقیقیه منع در شریعت مطهره است از میان مردم بودارند و مضمون آیه شریفه فاعل حکم بین الناس بالحق و لاتبع الھوی را مجری فرمایند و به مدلولی با اهل الكتاب لم تلیsson الحق بالباطل و تکثمون الحق و أثُمَّ تَعْلَمُونَ حق را از باطل جدا گردانند تا آنکه از فرط آسایش و از سیاری نظم و داشت ملت ایران و کشور پارسیان رشک روزگار نیاکان خود شود و به مقاد لقد من اللہ علی المؤمنین اذ بعثت فیهم رسولًا من أئُفُّهُمْ يَتَّلَوَ أَعْلَيْهِمْ إِيمَانَهُ وَ يُرِكُّهُمْ وَ يَعْلَمُهُمُ الْكِتَابُ وَ الْحُكْمَةَ مُسْتَظْهَرٌ وَ مُفْتَحٌ باشند و از آن راهی که در هر یک از وزارتی دولت قویشوکت علیه نظم و یاسایی تازه می بایست که بیش از پیش سودمند افتاد و به نظم و درستی کارها بیفزاید انجام مراتب بسته به وزارت عدله اعظم بود لهذا امر و مقرر فرمودند که پس از این تاریخ، همواره به اشاره وزارت عدله اعظم روزنامه هفتگانه که دارای تنظیمات و اعلامات و امور اتفاقیه عدله باشد منطبع گردیده در میان مردمان منتشر شود تا رعیت نوازی و رافت و عسایت عامة اعلیحضرت اقدس شاهنشاهی گوش زد همه مردمان گردیده و به آسودگی به دوام دولت جاوید عدت اقدام کنند.

به جهت استحضار عموم ناس سواد ملغوفه فرمان همیون که به بلاد و ممالک محروسه ایران فرستاده شد درین ورقه مندرج می گردد.

در این اوقات رأی اصابت پیرای همیون از

حال و هوای عصر سپهسالار قرار گیرد:

روح عصر سپهسالار حکومت قانون است. نظم قانونی برقرار گردد. حقوق اجتماعی مردم شناخته شوند و حد ندرت دولت معین باشد، و اداره حکومت بر اصول استواری نهاده شود. تاریخ قانونگزاری جدید ایران با وزارت عدله سپهسالار آغاز گردید؛ و دستگاه عدله جدید به کوشش او و میرزا حسین خان مستشارالدوله تأسیس یافت. قوانین نو وضع شدند. دستگاه قضایت استقلال نسبی پیدا کرد و قانون اساسی نوشته شد. نظام قانونی جدید بر اصول موضوعه «عرفی»، بر پایه «علم و عقل» و در جهت «عدالت و مساوات» به وجود آمد.

روی اضافه می کنند:

«امدارکی که درباره آن کارها تاکنون انتشاریافته خیلی ناقص است. قوانینی [در دوران صدارت میرزا حسین خان سپهسالار] تدوین گردیده که چون به اجرا درنیامدند ناشناخته مانده‌اند... حتی نامی از روزنامه و قایع عدله که برپا شد در کتابهای آن دوره برد نشده و در فهرست جرجاید زمان ما هم نیامده است». نویسنده اندیشه ترقی... در مورد زمینه شناخت فکری میرزا حسین خان سپهسالار و ارزش اجتماعی روزنامه و قایع عدله اضافه می کنند:

«میرزا حسین خان نخستین مرحله اصلاحات قانونگزاری را با وزارت عدله ایش شروع کرده... در همان سه‌ماهه اول تشکیلات عدله جدید بنیان گذارده شد و روزنامه و قایع عدله بپا گردید که به اسم روزنامه هفتگی بود». اکنون جا دارد که بعد از این شناخت و قایع عدله را روی متن اصلی دنبال کیم.

نگارنده این سطور تا به حال دو شماره از روزنامه و قایع عدله میرزا حسین خان سپهسالار را که شماره ۱ و ۲ سال اول این روزنامه است دیده است. اولین شماره آن به قرار زیر است که از روی متن اصلی تحریر می شود.

«وَقَائِعَ عَدْلِيَّهِ، سَالُ اُولٍ، نُمُرَهُ ۱، ذِي‌حِجَّةِ سَنَةِ ۱۲۸۷ در هر هفته روزهای پنجشنبه طبیع می شود.^۹

هر کس طالب شود کاروانسرا امین‌الملک حجره حاجی میرنقی مجاناً داده خواهد شد». اولین شماره و قایع عدله که اینکی پیش روی دارم در یک ورق کاغذ ۴ صفحه‌ای که صفحه اول و چهارم آن سفید است و صفحه

همانگونه که پیش از این اشاره کردیم در زمان وزارت و صدارت میرزا حسین خان سپهسالار پنج روزنامه منتشر می شد که جز سرگذشت دو تای آنها سرگذشت بقیه روزنامه است و علاوه بر روزنامه‌ها سالنامه‌ای هم منتشر می کرد که صنیع‌الدوله مسؤول و گرداننده آن بود.^۲

اینک می پردازیم به سرگذشت روزنامه‌هایی که بنا به دستور میرزا حسین خان سپهسالار منتشر شده‌اند.

ابتدا جادارد که دامنه سخن را به وقایع عدله اختصاص بدھیم که موضوع اصلی این نوشته است.

اول: تا جایی که نگارنده اطلاع دارد نخستین شماره روزنامه و قایع عدله در دوران صدارت میرزا حسین خان سپهسالار در سال ۱۲۸۷ هـ. ق منتشر شده است. ما در این نوشته به دیگر کارها و روزنامه‌های میرزا حسین خان سپهسالار کاری نداریم، آنچه در اینجا مورد نظر ماست روزنامه و قایع عدله است. قول صاحب کتاب اندیشه ترقی و حکومت قانون است:

اما در ایران: اینکه از قانون حواهی سخن گفتم، مراد آن نیست که هیچ قانونی در کار نبود (حتی در جامعه‌های ابتدایی هم نوعی قواعد به صورت عرف و عادت برقرار بوده‌اند) ما قانون شرع داشتیم که دامنه‌اش گسترده بود...

پهلوی قانون شرع، قانون عرف بود که خود سنتی داشت، هرچند در هم و برهم. اما جان کلام اینجاست که اولاً: نظام قانونی مضبوطی که واجد همه شرایط یا دستکم مهمترین خصوصیات حکومت قانون باشد، وجود نداشت. مهمترین کاستی وضع موجود عدم مساوات در برابر قانون بود مساوات که جوهر حکومت قانون است معنی متحقق نداشت. دوم: اینکه میل فردی حاکم بود (خاصه در سنت و عرف) و حال آنکه میل نیکوکارترین افراد نمی توانند ضابطه قضایی درستی باشد. سوم: اینکه از اینمنی انسانی و عدالت اجتماعی (به مفهومی که گفتم) خبری نبود به حقیقت نه قانون حاکم بود و نه عدالت برقرار. گفته میرزا شفیع مصلحتگذار که (دولت علیه ایران در میان دول خارجه بی عدالت و بی قانون اشتهرار یافته) آن معانی را می رساند^۲. نویسنده برای اینکه ذهن خواننده را با اوضاع و تشکیلات عدله ایشان کند. چکیده دریافتها و نظرات خود را در جمله‌های کوتاه به خواننده القاء می کند تا خواننده، دقیق در

پنجشنبه‌های ماه ذی‌حججه ۱۴۸۷ ه. ق منتشر شده باشد ماه محرم الحرام که دومین شماره وقایع عدله در آن منتشر شده دومین ماه انتشار روزنامه وقایع عدله است نه دومین سال انتشار آن در مطلب محل تحويل روزنامه از شماره دوم دو تغییر به وجود آمده است: حاجی میرتقی در شماره دوم حاجی میرتقی شده است و نیز کلمه «مجاناً را هم حذف کرده‌اند. در آغاز مقاله شماره دوم اشاره‌ای به شماره اول دارد و نوشته است: «در روزنامه گذشته گفته شد که وزارت عدله اعظم عجاله به چهار مجلس تقسیم شده است». بنابراین این نوشته که در معرفی مطالب شماره اول نوشته شده نشان می‌دهد که در سال اول تنها همان یک شماره منتشر شده و شماره دوم که در محرم الحرام سال ۱۴۸۸ ه. ق. منتشر شده شماره دوم روزنامه وقایع عدله است نه شماره دوم از سال دوم وقایع عدله. به دنبال این توضیح متن کامل شماره دوم را که در سه صفحه به همان اندازه منتشر شده از نظر می‌گذراند.

متن شماره دوم وقایع عدله

«در روزنامه گذشته گفته شد که وزارت عدله اعظم عجاله به چهار مجلس تقسیم شده است لیکن از آن راهی که تحقیق بعضی از امور مهمه معلن به چند مجلس دیگر بود اهذا دو مجلس دیگر افزوده شد مجلس املاک که برای تحقیق و غوررسی در منازعه اراضی عتیقه است و مجلس تجارت که برای تحقیق امور تجاری است.

تکالیف مشترکه مجلس و وزارت عدله اعظم
۱. هنگام انعقاد مجالس از آغاز بهار تا تابستان سه ساعت بعداز طلوع آفتاب و از ابتدای پاییز تا انتهای زمستان دوساعت بعداز طلوع است.

۲. هنگام انقضای مجلس در تمام فصول سال دوساعت به غروب آفتاب مانده است

۳. عرايض، ضبط مجلس، و پس از رفع مخاصمه مانند فهرست ثبت دفتر مجلس مخصوص همان عرض می‌شود

۴. اجرآ مجلس به تراضی طرفین می‌تواند در امور جزئیه فیما بین مدعی و مدعی علیه اصلاح نمایند

۵. فراش مجالس مادامی که منازعه محوله به خود را به انجام نرسانیده است نباید غایب شود مگر به اذن مجلس در مأموریت دیگر.

۶. استشهادنامه بی‌حضور شهود در این

اعلان سیم: فراش وزارت عدله اعظم بی‌احضارنامه چاپی مخصوص مدعی علیهم را نمی‌تواند به وزارت‌خانه بخواهد و هر فراش و مباشری که احضارنامه مذبور را به مهر وزارت عدله در دست نداشته باشد اساعت او لازم نیست و این قاعدة خبریه از برای وقایه عامة است از شر فراشان و مباشرین که آن‌دۀ به اغراض نفسانی و طالب جلب نفع خود می‌نشند.

اعلان چهارم: اعلیحضرت اقدس شاهنشاهی محض ترقیه حال عموم رعایای دولت علیه امر و مقرر فرمودند که من بعد در دارالخلافه الباهرة و سایر ایالت‌های ممالک محروسه هرچه از مطالبات مردم بدتوسط وزارت عدله اعظم به حیطة وصول خواهد رسید بلاستنا عوض دیگر نیم دیگر که عبارت از توانی دشاهی باشد دریافت خواهد شد.

اعلان پنجم: تکالیف مجالس اربعده در هفتاد آینده نوشته خواهد شد.

اعلان ششم: هر فراشی که احضارنامه را پیش مردم می‌برد تکلیف او این است که آن را به مهر یا امضای احضار شونده و سانیده و آورده تسلیم مجلس اجراء حقوق بکند و ناید همراه او باید مگر در صورتی که احضار شونده جانی و مقصیر باشد».

آنچه مطالعه فرمودید کلیه متن شماره اول وقایع عدله بود. اینک می‌پردازد به متن شماره دوم وقایع عدله:

و قایع عدله، سال دوم نمره ۲ محرم الحرام سنه ۱۴۸۸ ه. ق] در هر هفته روزهای

پنجشنبه طبع می‌شود.
هرکس طالب شود کاروانسرای امین‌الملک در حجره حاجی میرتقی به او داده خواهد شد».

آنچه باید در اینجا به آن اشاره شود ذکر سال دوم در بالای شماره ۲ وقایع عدله است.

درباره شماره ۱ یادآور شدیم که معلوم نیست شماره اول در کدامیک از پنجشنبه‌های ماه ذی‌حججه چاپ و منتشر شده است. این امکان هست و به طور یقین هم همین طور است که

محروم الحرام را که اول سال ه. ق. است و مصادف با انتشار دومین شماره وقایع عدله بوده به حساب سال دوم روزنامه ذکر کرده‌اند در صورتی که اگر شماره اول در هرکدام از

راه کمال رأت و عطوفت که نسبت به کافه طبقات تبعه و رعیت خود داریم بر این علاقه گرفت که ابواب حفائیت و عدالت فطری خودمان را زایدًا علی ماسبق بر عامة عباد الله که وداع خاص حضرت احادیث هستند مکشف و مفتح فرماییم. فرمایشات نافعه و اکیده در اجرای این مفظور همینو به جناب جلال‌التمام قوامًا للعز و الاقبال مشیرالدوله و وزیر عدله و وظایف و اوقاف فرموده‌ایم لهذا امر و مقرر می‌فرماییم اظهارات وزارت جلیله را که مکتبی و یا تلغیفاً صادر می‌شود تالی امر همیون و ثانی حکم مبارک ما دانسته بلا تعویق در کمال اعتنا به موقع اجری گذاشته مراقبت تامه در انجام بعمل اورند. و همچنین درباب مطلبی که استعلام می‌شود بدون تعطیل و تعویق جواب را از روی حقیقت بنویسند و به هیچ وجه تعجل و تسامح جایز ندارند و تخلف و انحراف از مدلول حکم همیون را مورد مواجهه دانند، حسب المقرر معمول و در عده شناسند.

اعلان اول وزارت عدله اعظم عجاله به

چهار مجلس تقسیم شده است[:]
مجلس تحقیق، مجلس قوانین، مجلس جنایات، مجلس اجری.

مجلس تحقیق: برای آن است که عرايض به این مجلس اظهار شده حق و باطل از یکدیگر تفرق و امتیاز یابد و مجلس رأی خودشان را در امر مرجوعه مکتبیاً بدوزیر عدله اعظم اظهار دارند.

مجلس قوانین: برای هر امر و هر واقعه قانونی اظهار می‌کند که برای کافه مردم بالمساواة نافع و جایز‌الاجرا باشد.

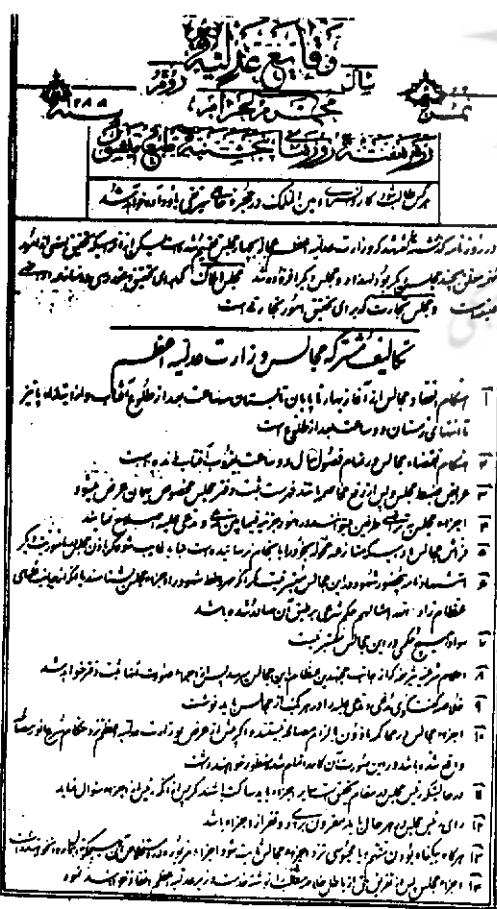
مجلس جنایات: برای آن است که کسانی که صدمه و ضربه برآنها وارد آمده در این مجلس رسیدگی نموده مقصراً و راه تقصیر آن آشکار شود تا هریک راجع به تحقیق شریعت مطهره محمدیه (ص) است فوراً رجوع به محکمة شرع شریف نموده احکام لازم الایاع او را به موقع اجری گذارند.

مجلس اجری: که اجرای تمام احکامی که از وزارت عدله اعظم صادر می‌شود بر عهده آن است.

اعلان دوم: پوشیده نماند که عارضین وزارت عدله اعظم باید عرايض خود را مکتبیاً و ممهوراً اظهار نمایند و عرض غیر مكتوب از هیچکس مسمع نخواهد بود.

۱۰۷

صفحة دوم شماره اول وقایع عدليه

صفحة اول شماره دوم وقایع عدلیه

هر ساعت و روزی را که آن مجلس برای جواب
دادن معین، کنند بپایند.

مجالس معتبر نیست مگر آنکه مهر و خط شهداد احیاء مجلس بنشانند با آنکه از

۲۰. مدعی و مدعی علیه باید در حضور یکدیگر اظهار مطلب خود کنند تا سخن

۷. سواد هیچ حکمی در این مجالس معتبر

گفتگوهای ناملایم کرده و سبب تغییر طرف
مقابلاً خود شدند.

اجراء صورت آنها ثبت دفتر خواهد شد.

پیش از سوان به مکانیک درست

۱۰- اجزاء مجاز در محاکمه مادران به الزام مصالحه نیستند و اگر پیش از عرض به

نایاب در مجلس مکالمه کنند مگر پس از آنکه

۱۱. در حالتی که رئیس مجلس در مقام را تمام شده منظور خواهد داشت.

شہادت دادن به مجلس احضار می شود

۱۲. رأی رئیس مجلس در هر حال باید مقرن برای دونفر از اجزاء باشد.

۲۶. شهود به هنگام شهادت دادن نباید ب را مهر نموده از مجلس بیرون روند.

استخلاص آن هیچگونه اهمال روا نخواهند داشت.

۲۷. تصدیق نامه طبیب و جراح باید بر طبق نکرده‌اند نباید در یک‌جا بمانند.

عدلیه اتفاق خواهند نمود.

تكاليف مخصوصة مجلس جنایات

۱۵. شخص متنهم به جنایت باید سپرده وزارت عدالیه شود و اگر پیش از اثبات جنایت

پتواند ضامن معتبر به وزارت عدلیه اعظم بدهد
پذیرفته خواهد شد مگر آنکه مقصر قاتل و یا
زندگان نباشد اما کوچک خواهد بود و کفایت از این

پذیرفته نیست بلکه باید در حبس بماند.

۱۶- تجدید جایت ب پد از روی سندبی طبیب و جراح حاذق باشد.

۱۷. تعیین دیه برطین احتمام مجاهدین
عظام و مطالبه آن از جنایت رساننده از روی
مالک اهل کشور

١٨. تصدیق نامه طبیب و جراح

تکالیف طم فرن دعوی:

۱۹. چون بدیکی از مجالس عرضه دهنده
باید عدد عرضه خود را گرفته بروند و

هرگاه یکی از اجزاء مجالس چه بر ملا و چه در
خفا از کسی رشوه قبول کند یا آنکه در خانه
خود به عرايضن عارضين رسيدگي نماید به
حبس جزا داده خواهد شد و علاوه بر آنکه
دهنه و گيرنده هردو به اندازه مبلغ آن رشوه
محبوس می شوند شناعت عمل آنها را نيز
اشتهر خواهند داد».

متن شماره ۲ وقایع عدیله را نیز مطالعه فرمودید. متأسفانه نگارنده به شماره ۳ وقایع عدیله دسترسی نداشت. امید است که بعداً متن کامل وقایع عدیله را از نظر بگذرانیم.

این بود معرفی و متن دو شماره روزنامه وقایع عدیله شماره ۱ و ۲ که هیچگذام تاریخ روز ندارد. نگارنده شماره سوم وقایع عدیله را نذیده‌ام. آقای دکتر آدمیت که شماره سوم وقایع عدیله را دیده نوشته است که در ماه صفر ۱۲۸۸ [هـ. ق] منتشر شده است، تا اینجا روشن شد که روزنامه وقایع عدیله برخلاف آنچه ذکر کردۀ‌اند که «در هر هفتۀ روزهای پنجشنبه طبع می‌شود» هر پنجشنبه طبع نگردیده و از ماه دیجه سال ۱۲۸۷ تا صفر ۱۲۸۸ [هـ. ق] در بین سه ماه ۳ (نمره) منتشرشده است؛ درباره آنچه

تو پیشنهاد اندیشه ترقی در مورد شماره سوم
و قایع عدیله، نوشته است باید گفت که
همزمان با انتشار شماره دوم و قایع عدیله،
ناصرالدین شاه سرپرستی روزنامه‌های کشور را
بر عهده محمدحسن خان، پیشخدمت و مترجم
حضور خود که بعدها لقب صنیع الدوله و
عتمادالسلطنه گرفت و آگذارکرد و طی حکمی
و را مأمور این مهم نمود. نگارنده این سطور
بک دوره رونامة ایران را دیده‌ام که دو شماره
و قایع عدیله در اول آن آمده و شماره سوم
و قایع عدیله را که شاید در آغاز این دوره بوده،
مدون آین دوره برداشته و دو آگهی فرمان به
جای آن گذاشده است. متن اولین فرمانی که بعد
از دو شماره و قایع عدیله در این جلد ایران آمده
و قایع عدیله در این جلد ایران آمده

شیر و خورشید بالای روزنامه ایران و در
ایین تصویر شیر و خورشید آمده «جلد اول
روزنامه جدید دولت علیه ایران به تاریخ شهر
حرم الحرام سنه ۱۲۸۸ سنه هزار و دویست
شتاد و هشت هجری مطابق قوی تیل ترکی.
امداد تزلیج خانه

سوانح دستخط همیون است:
«روزنامه‌جات دولت علیه که در دارالخلافه
طبع می‌رسید مغایر سلیقه ما و خالی از
روااید و نتایجی بود که در هر مملکت از
روزنامه حاصل است. محمدحسن خان

بدن که باشد باید نوشت. وضع افتادن و
نشستن مجروح را باید نگاشت و همچنین
هرحالی را که بتوان از آن چیزی استنباط نمود
چه از دیدن و چه از لمس و چه از شهادت
دیگران. گاهی نیز لازم می شود که لکه های
لباس مُجذبی علیه را بتوپستند.

شروط گذارش نامه که از مجالس خدمت
وزیر عدیله اعظم انقاد می شود

شود. شهود اینم و سبب میخ و مدنی علیه و
سال و ماه و روز و اسم مجلس باید نوشت
ثانیاً خلاصه واقعه را که تحقیق شده است
باید به منع راست و درست و به عبارتهاي
مانوس بسگارند.

ثالثاً رای مجلس و نتیجه‌های که از ملاحظات کامله مفهوم می‌شود بدون هیچگونه جانبداری بنویستند. و اگر پس از تحقیق و ملاحظه دقیق باز پوشیدگی در مطلب مماند باید اشاره کنند.
رابعاً حکمی را که از برای هریک از طرفین حایز الاجرا دانسته‌اند در آخر گذارش نامه باید بنگارند.

۱۹- مکالمہ طریقہ دھوے
جن پکار جا رہے ہیں مدد و مدد کا ترجمہ میں اکٹھا کر کریں اور جو داد دین چاہیے اسے بھی شدید

موقیع خوش بندی در جمله سکون که اینجا با آن مکاری کرد و همچنان برای پیشنهاد
موقیع خوش بندی در جمله سکون که اینجا با آن مکاری کرد و همچنان برای پیشنهاد
موقیع خوش بندی در جمله سکون که اینجا با آن مکاری کرد و همچنان برای پیشنهاد
موقیع خوش بندی در جمله سکون که اینجا با آن مکاری کرد و همچنان برای پیشنهاد

خانه است بکار برگشته از مردم و با شاهزادگان پیش از خانه میگردند
آنها شودایل بکار گیرند و مطلاعات خود را با شاهزادگان کارهای خود را در خانه میگذرانند

بیان گردید اندیشه پدر گیری باشد
۱۴- ضمیر طبیعتی همچوی ملکه و ملک که درین دنیا مند جست نشسته شود

صفحة دوم شماره دوم وقایع عدله

اعلان هفتم: عربایض هفته دو روزکه عبارت از شنبه و سهشنبه باشد در وزارت عدلیه اعظم پذیرفته خواهد شد مگر عربایض تعلق به مورخوریه از قبیل جنایات و غیره که مصروفت می‌توانند عمر پنهان ندهنند.

اعلان هشتم: سابق براین هر کسی در
محاکمه فیمایین خود و اتباعش یا غیره،
خود سر بوده از روی قدرت و اراده خود بندگان
حدا را ایدا و اجبار می نمود چون این رسم مایه
ظلومی و ذلت. ضعفاء می شد لهذا حسب الامر
ملر قدرهای بیرون و به منقضای عدالت شامله
عیحضرت اقدس شاهنشاهی از این تاریخ به
مد حسیر و هرگونه ایدا از اشخاص نیست به

بردستان باید متزوك شده هیچکس میان خود
دیگری به محاکمه و اجبار جسارت ننماید و
ر قسم تقصیر در دارالخلافه طهران باید به
زارات عدلیه اعظم و حکومت دارالخلافه
لهار شود و در سایر بلاد محروم نیز
خصوص به حکومت آن بلد است و اگر
خلاف این فرموده همابونی حرکتی به وقوع
سد منکب او از هر طبقه که باشد مجازاً
و اهد دید.

اعلان نهم: رشوه بالمره ممنوع است.

مکانیزم درین شروده از که مارت ایندر و سبیل شدیده دارد میتوان مفهومیت خواهند کرد

لشکر اور طاحد و خود بیرون دستین رکنیتی کے باقی بھیں یادا داده
خواہش دیدا تو دیدا پر اک جو خدا دو کیرے بند مدد
بامار بیعنی آن دشمن پیش کر شد و نہ شناس

جعفر بن نعيم انتسابه الى زيد واد

10. The following table shows the number of hours worked by each employee in a company.

صفحة سوم شماره دوم وقایع عدله

پیشخدمت و مترجم مخصوص، که از وضع روزنامجات خارجه و ترتیب اخبار و کیفیت انتشار آن اطیاعات اطلاع کامل داشت، به این خدمت مأمور فرمودیم که مطابق تعهدات خود از ابتدای سنه قوی ثیل شروع به انتظام عمل دارالطبعه کرده به قسمی که مقصود خاطرماست در ترتیب و تنظیم روزنامجات اهتمامات حسنے مرغی دارد. فی شهر محرم الحرام سنه ۱۲۸۸ مطابق قوی ثیل».

به دنبال صدور فرمان بالا اولین شماره روزنامه ایران که مدیریت آن طی حکم بالا به محمدحسن خان پیشخدمت صنیع الدوله (اعتمادالسلطنه بعد) واگذار شده، در روز یکشنبه ۱۱ محرم الحرام سال ۱۲۸۸ ه. ق متشر شده علاوه بر اعلان بالا اخبار رسمی دربار همایون و در پاصفحه اول این شماره تفصیل مسافرت کابینت اطربیشی ترجمه محمدحسن و در صفحه دوم آن برخی مطالب مهم همچون دستخط ناصرالدین شاه و نیز مطلبی درباره وزارت عدلیه و روزنامه وقایع عدلیه آمده که برای تکمیل اطلاعات ذیلاً نقل می شود:

«وزارت عدلیه اعظم قواعدی جدیده که انشاء الله تعالیٰ به جهه دولت و ملت متوجه فواید کثیر خواهد بود گذارده و در انتشار نامجات عدلیه به طبع رسانده است که از مطالعه آن معلوم خواهد شد که مبنی علیه عموماً و عمل روزنامجات مخصوصاً ترقی نموده و در تحت قاعده منضبط گردد انتظام آنها را به این خانه زاد محول و مرجع فرمودند. این خانه زاد دولت جاوید آیت متعهد شد که در عوض هفتة یک روزنامه که ساخت در دارالطبعه دولتی به طبع رسیده منقسم و منتشر می شد هفتة سه روزنامه که ماهی دوازده نمره باشد، منتشر سازد و اسم روزنامه برحسب اراده علیه ملوکانه او تغییر کرد روزنامه دولتی، و علمی و ملتی که سابق بود مبدل به یک روزنامه شد موسوم به ایران که در او، من بعد از اخبار رسمی داخله و هم اخبارات رسمی و غیررسمی خارجه و مسائل علمیه و اعلانات تجاری و غیره مندرج خواهد بود. مسؤولیت این خانه زاد دولت جاوید آیت در اخبار رسمی داخله و خارجه است، که در این اخبار اگر مطلبی برخلاف واقع نوشته و طبع شود این خانه زاد باید مورد محاکمه بشود. اما در اخبار غیررسمی که هرگزی آزاد است هرچه می خواهد بنویسد روزنامه نگار ابدآ مسؤولیت ندارد. اخبار غیررسمی چنانکه در سایر دول آزاد است در این روزنامه آزاد خواهد بود نهایت سعی و اهتمام به عمل خواهد آمد که الفاظ و عبارات

اعلان

«به مطالعه کنندگان روزنامه اعلان می شود رأی همایون سرکار اعلیحضرت شاهنشاه جمجاه، خلدالله ملکه و سلطانه، براین تعلق یافت که عمل مطبوعات دولت علیه عموماً و عمل روزنامجات مخصوصاً ترقی نموده و در این خانه زاد محول و مرجع فرمودند. این خانه زاد هفتة یک روزنامه که ساخت در دارالطبعه دولتی به طبع رسیده منقسم و منتشر می شد هفتة سه روزنامه که ماهی دوازده نمره باشد، منتشر سازد و اسم روزنامه برحسب اراده علیه ملوکانه او تغییر کرد روزنامه دولتی، و علمی و ملتی که سابق بود مبدل به یک روزنامه شد موسوم به ایران که در او، من بعد از اخبار رسمی داخله و هم اخبارات رسمی و غیررسمی خارجه و مسائل علمیه و اعلانات تجاری و غیره مندرج خواهد بود. مسؤولیت این خانه زاد دولت جاوید آیت در اخبار رسمی داخله و خارجه است، که در این اخبار اگر مطلبی برخلاف واقع نوشته و طبع شود این خانه زاد باید مورد محاکمه بشود. اما در اخبار غیررسمی که هرگزی آزاد است هرچه می خواهد بنویسد روزنامه نگار ابدآ مسؤولیت ندارد. اخبار غیررسمی چنانکه در سایر دول آزاد است در این روزنامه آزاد خواهد بود نهایت سعی و اهتمام به عمل خواهد آمد که الفاظ و عبارات

۱. وقایع شناقی، پس از قتل سیرزا تقی خان فراهانی و امیرکبیر، مدتی زمینه ساز تاخت و تاز سیرزا آفاختان نوری و دارودسته او بود و از منظوری که میرزا تقی خان برای نشر آن داشت به کل دور ماند.

۲. نگاه کنید به اندیشه ترقی و حکمت قانون. نوشته دکتر فریدون آدمیت، تهران: خوارزمی، ۱۴۵۱، ص ۱۷۲.

۳. نگاه کنید به کتاب سال مشهوری ۱۴۷۴ (سالنامه نگاری در ایران از آغاز تا کنون) نوشته سید فرید قاسمی، ص ۱۵-۲۶.

۴. اندیشه ترقی...، ص ۱۷۲.

۵. در شماره اول وقایع عدلیه روز انتشار اولین شماره دکتر شد. اما دکتر آدمیت نوشته است: نخفشن شماره آن در ۱۷ ذیحجه ۱۴۷۷ انتشار یافت. دکتر آدمیت بسند مطلبی نمی نویسد مسلم برای نوشتن روز ۱۷ ذیحجه سند مستندی در اخبار دارد!!

۶. روزنامه ایران، مدیر محمدحسن خان، سال اول نمره اول ۱۱ محرم الحرام سال ۱۲۸۸ ه. ق. ص ۲.
۷. درباره وزارت عدلیه و سیرزا حسین سپهسالار محمدحسن خان صنیع الدوله نوشته است: «هنگامی که وزارت عدلیه به جانب جلالت ام سپهسالار اعظم تغییص یافت نظر به توجه و اهتمامی که جانب معظم الیه در رسیدگی و انجام عرض عارضین داشته و اکثر عارضین نیز از تجار و ارباب معاملات بودند برحسب اراده علیه عراض و مهام تجار که سابق برآن در وزارت تجارت رجوع می شد به دیوان خانه عدلیه و در حضور جانب جلالت ام سپهسالار اعظم مرجوع و مکول گردید. بعد از آنکه خاطر مرحمت مظاہر همایون به ظم عساکر منصوره تعلق یافت و وزارت اعظم عسکر به را به عهده کتابت جانب معظم الیه و اگذار و حاجی ظهیرالدوله را به وزارت عدلیه برقرار فرمودند مجدداً برحسب استدعای سپهسالار اعظم در حاکمی همایون وزارت تجارت را مستغل کنایی السان به عهده شاهزاده اعتمادالسلطنه راجع فرمودند. سواد ایلام همایون که درین باب به اعتقادالسلطنه از طرف سپهسالار اعظم نگارش یافته در روزنامه ایران به طبع رسید تا عموم تجار ممالک معروسه مطلع شوند». روزنامه ایران، نمره ۱۵، ص اول).

